

Asia: VN/1245/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Huomiot esityksen taustasta, tavoitteista ja nykytilan kuvauksesta: jaksot 1 - 3

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Huomiot esityksen nykytilan kuvauksesta ja vaikutuksista: jakso 4

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Yleiset huomiot terveydensuojelulaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Pykälän mukaan lain 5 lukua sovellettaisiin kaikkeen ihmisten käyttöön tarkoitettuun talousveteen, jota toimitetaan vesijohtoverkoston kautta tai tankeista jne. Pelkästään peseytymiseen tarkoitettua vettä ei ole lakiluonnoksen 16 §:n mukaan rajattu soveltamisalan ulkopuolelle, koska terveysperusteisia vaatimuksia säädettäisiin myös ns. lämpimälle käyttövedelle. Pelkästään peseytymiseen käytettävä vesi vaikuttaisi em. perusteella siis olevan talousvettä. Tätä oletusta tukee myös se, että 16 a §:n talousveden määritelmässä käyttövettä ei ole rajattu talousveden määritelmän ulkopuolelle. 16 §:n perustelutekstissä todetaan kuitenkin hämmäntävästi, että

käyttövesi, mukaan luettuna lämmin käyttövesi, ei kuitenkaan edelleenkään kuuluisi talousveden määritelmään. 5 luvun soveltamisalaa tulisi selvyyden vuoksi laajentaa koskemaan talousveden lisäksi käyttövettä, jolloin myös käyttövedelle – sekä kylmälle että lämpimälle - voitaisiin luvussa säätää vähimmäisvaatimukset ja erityisiä laatuvaatimuksia.

o Talousvettä koskevat vaatimukset koskisivat lakiluonnoksen soveltamisalan mukaan jatkossa myös pelkästään peseytymiseen tarkoitettua vettä. Suomessa on lukuisia pieniä kauneusalan yrityksiä sekä ihonkäsittelyhuoneistoja, joissa kaivovettä käytetään tällä hetkellä siivouksen, pyykinpesun ja saniteettitarkoitusten lisäksi asiakkaiden ihon ja hiusten pesemiseen - esimerkkeinä kauneushoitolat, tatuointistudiot, kuppauspaikat sekä kampaamot ja parturit. Tällä hetkellä edellä mainittujen huoneistojen käyttämää kaivovettä ei terveydensuojeluviranomainen säännöllisesti valvo. Käytännössä muutos laajentaa merkittävästi säännöllisesti valvottavien talousvesikaivojen määrää. Tähän työhön tarvittavien lisäresurssien kustannuksia ei ole lainvalmistelussa otettu huomioon kuntien kustannusten korvaamisessa (valtionosuudet). Jos pelkästään peseytymiseen käytettävä vesi määriteltäisiin talousveden sijaan käyttövedeksi ja talousveden määritelmä säilytettäisiin nykymuodossa, ei säännöllisen viranomaisvalvonnan piiriin siirtyvien kaivojen määrä kasvaisi merkittävästi.

o Kylmää käyttövettä ei ole lakiluonnoksessa määritelty, joskin lakiluonnoksen perusteluissa se mainitaan. Suomessa uimarantojen ulkosuihkuihin ja jopa leirintäalueiden pesutilojen suihkuihin johdetaan käsittelemätöntä luonnonvettä, joka ei täytä talousveden laatuvaatimuksia. Jos muuta kuin talousvettä ts. kylmää käyttövettä voidaan edelleen käyttää pesuvetenä, tulisi soveltamisalaa koskevassa säännöksessä asia selkeästi todeta. Luvun 5 soveltamisalan laajentaminen myös käyttövedeen selkeyttäisi asiaa ja mahdollistaisi tarkemman sääntelyn tarvittaessa myös käyttöveden osalta. Esimerkiksi luonnon vesiin mahdollisesti liittyvän korkeamman legionella-riskin ennaltaehkäisemiseksi voi olla tarpeen rajata kylmän käyttöveden käyttö pesuvetenä koskemaan ulkotiloja tai vaihtoehtoisesti säätää lakiluonnoksen 19c§ koskemaan myös peseytymiseen käytettävän kylmän käyttöveden vesijärjestelmiä. Vastaavalla tavalla myös muusta kuin talousvedestä valmistetun lämpimän käyttöveden mahdolliset legionella-riskit ja muut terveysriskit tulee myös ottaa huomioon.

Teveydensuojelulaki 16 a § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Elintarvikehuoneistossa käytettävän talousveden määritelmään on tarkennettu voimassa olevaan lakiin verrattuna. Muutos on perusteltu. Elintarvikehuoneistossa käytettävälle talousvedelle tulisi mahdollistaa kuitenkin myös helpotuksia esimerkiksi tiettyjen terveysperusteisten kemiallisten laatuvaatimusten esimerkiksi fluoridin osalta silloin, kun laatuvaatimuksen ylittyminen ei vaikuta elintarvikkeen turvallisuuteen.

o Voimassa olevan lain 20 §:ää on käytännössä tulkittu niin, että viranomaisen on valvottava säännöllisesti julkisissa ja kaupallisissa toiminnoissa käytettävää kaivovettä, jos asiakkaat altistuvat vedelle palvelua käyttäessään ts. vettä käytetään tai toimitetaan käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa (mm. STMa 1352/2015). Pelkästään yrittäjän tai yrityksen työntekijöiden käytössä olevan veden ei ole tulkittu kuuluvan säännöllisen valvonnan piiriin. Voimassa olevan lain sanamuotoa voidaan kuitenkin tulkita laajemminkin, minkä vuoksi terveydensuojelulain muutoksen yhteydessä olisi hyvä lisätä 16 a §:n määritelmiin, että ”talousveden käyttö osana julkista ja

kaupallista toimintaa” tarkoittaa talousveden käyttöä tai toimittamista siten, että toiminnan asiakkaat käyttävät talousvettä juomavedeksi, ruoanvalmistukseen tai muihin kotitaloustarkoituksiin.

o 16a§:n määritelmien mukaan lämpimällä käyttövedellä tarkoitetaan rakennusten vesilaitteistolla lämmitettyä vettä. Joko määritelmää tai lämmintä käyttövettä koskevia vaatimuksia tulisi tarkentaa siten, että talousvesikalusteiden kautta jaettava lämpimän käyttöveden tulee olla valmistettu talousvedestä. (

o Kylmää käyttövettä ei ole määritelty 16a §:ssä. Määritelmä tulisi selvyiden vuoksi lisätä. Perustelutekstien mukaan kylmä käyttövesi on vesi- ja viemärilaitteistoasetuksen mukaan erityiseen vesilaitteistoon johdettavaa vettä. Erityisestä vesilaitteistoja voivat olla kiinteistöjen sammutusvesijärjestelmät, erilliset saniteettivesijärjestelmät, suihkulähteet, uima-allaslaitteet jne. Luonnonvesiä voidaan kuitenkin käyttää perustelutekstien mukaan mm. leirikeskuksissa ja esim. uimarannoilla pesuvetenä, mutta niihin ei voisi käytännössä soveltaa kaikkia talousveden laatuvaatimuksia, vaikka lakiluonnoksen soveltamisalan ja talousveden määritelmän mukaan myös pelkästään peseytymiseen käytettävä vesi olisi talousvettä. Kylmän käyttöveden laatuvaatimuksia ei olisi lain 5 luvussa, vaan siihen sovellettaisiin ”terveydensuojelulain yleisiä velvoitteita veden haitattomuudesta”. Yleisillä velvoitteilla ilmeisesti viitataan esimerkiksi lain 2 §:ään, jonka mukaan elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Mikäli 5 luvun soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan käyttövettä, voitaisiin myös 17.1 §:n vaatimus veden haitattomuudesta ja soveltumisesta tarkoitukseensa laajentaa koskemaan kylmää käyttövettä.

o 16a §:ssä on määritelty ”riskiperusteinen lähestymistapa”, jota edellytetään mm. lakiluonnoksen 19 – 19c §:ssä. 19 §:n mukaan ”riskiperusteinen lähestymistapa kattaa koko vedentuotantoketjun” ja ”riskiperusteisen lähestymistavan tulokset on otettava huomioon omavalvonnassa sekä viranomaisvalvonnassa”. Termi on kopioitu suoraan juomavesidirektiivin suomenkielisestä käännöksestä. Juomavesidirektiivissä on asetettu velvoitteita EU-jäsenmaille, eivätkä sen muotoilut sellaisenaan toimi kansallisessa, vedentuotantoketjun toimijoita velvoittavassa lainsäädännössä. 19 §:n vaatimus jää epäselväksi. 19 §:ssä tulisikin avata riskiperusteiseen lähestymistapaan liittyvät vaatimukset selkeällä suomen kielellä, jolloin termin määrittäminen 16a §:ssä jää tarpeettomaksi.

o 16a §:ssä on määritelty termi rakennuksen vesilaitteisto. Rakennuksen vesilaitteistoon viitataan mm. 19 § ja 19c §:ssä. Määritelmän mukaan rakennuksen vesilaitteistoon kuuluvat mm. kiinteistön tonttivesijohto ja muut vesijohdot, minkä vuoksi laissa pitäisi käyttää mieluummin termiä kiinteistön vesilaitteisto. Myös juomavesidirektiivissä puhutaan nimenomaan kiinteistöjen vesijärjestelmistä. Esimerkiksi sairaala-, koulu- ja hoivalaitokset usein toimivat useammassa samalla kiinteistöllä sijaitsevassa rakennuksessa, jolloin rakennuksen vesijärjestelmä jää terminä liian suppeaksi. On myös mahdollista, että kiinteistöllä käytettävä kuuma vesi lämmitetään yhdessä kiinteistön rakennuksessa ja kierrätetään sieltä muihin kiinteistön rakennuksiin. Termin muuttaminen ei estä viittausta maankäyttö- ja rakennuslain 117 § ja 166 §:ään. Rakennuksen vesilaitteisto kattaa lakiluonnoksen määritelmän mukaan talousvettä toimittavan laitoksen verkostoon tai kiinteistön omaan vedenottopisteeseen yhteydessä olevan kiinteistön vesijohtoverkoston sekä myös vesipisteen, josta otetaan talousvettä sekä lämmintä käyttövettä taikka muuta vettä, jolle ihmiset voivat altistua. Määritelmän mukaan lämpimän tai kylmän käyttöveden johdotukset eivät sisältyisi kuin vesipisteen osalta rakennuksen vesijärjestelmään.

- o 16a §:stä puuttuu erityisen vesilaitteiston määritelmä. Erityinen vesilaitteisto on mainittu mm. 20.3 §:ssa.
- o 16a §:ssä on määritelty termi Ensisijainen tila. Termillä tarkoitetaan ”suuria, muita kuin kotitalouden käyttöön tarkoitettuja tiloja, joissa monet käyttäjät mahdollisesti altistuvat veteen liittyville riskeille jne”. Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskinhallinnasta säädetään 19c §:ssä. Termi ”ensisijaiset tilat” on kopioitu suoraan juomavesidirektiivin suomenkielisestä käännöksestä. Juomavesidirektiivissä on asetettu velvoitteita EU-jäsenmaille, eivätkä sen muotoilut sellaisenaan toimi kansallisessa, vedentuotantoketjun toimijoita velvoittavassa lainsäädännössä. 19c §:ssä tulisiikin käyttää mieluummin esimerkiksi termiä ”laajan henkilökunnan käyttöön tarkoitettut rakennukset, joissa käyttäjät voivat altistua veteen liittyville riskeille”, jolloin termin määrittelemisen 16a §:ssä jää tarpeettomaksi. 19c § ei ilmeisesti liity pelkästään talousvesilaitteistoihin!!! 3. momentin nojalla ts.viranomainen voisi kieltää vesilaitteiston käyttämisen ja antaa määräyksiä riskienhallintatoimenpiteistä tai veden laatua koskevasta tarkkailusta.
- o 16a §:ssä ei ole määritelty termiä ”aluemainen paikkatietomuoto”. Termi ei ole yleisesti käytetty eikä esimerkiksi googlen hakukone tunnista termiä, vaikka löytää esimerkiksi rasteri- ja vektorimuotoisten paikkatietoaineistojen kuvaukset. 18a §:n mukaan laitoksen on ylläpidettävä vedenjakelualueen rajausta koskeva tieto ”aluemaisessa paikkatietomuodossa”.

Terveydensuojelulaki 17 § Yleiset laatuvaatimukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

- o 17.1 §:n mukaan talousvetenä käytettävän veden on oltava terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa soveltuvaa. 4 momentin mukaan vaatimusta sovelletaan pykälän mukaan myös lämpimään käyttöveteen, joka ei perustelutekstien mukaan olisi talousvettä, vaikka vettä käytettäisiin peseytymiseen. Kylmään käyttöveteen sovellettaisiin 17 §:n sijaan terveydensuojelulain yleisiä pykälä haitattomuudesta eli ilmeisesti lain 2 §:ää. Säännös olisi selkeämpi, jos 1 momentissa kerrotaisiin suoraan, että talousvetenä käytettävän veden sekä lämpimän käyttöveden on oltava terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa sopivaa. Vaatimuksen laajentaminen myös kylmään käyttöveteen olisi myös mahdollista ja toivottavaa.
- o 17.2 §:ssä säädettäisiin talousveden jakeluverkostoa ja kiinteistön vesiverkostoa koskevista vastuista. Momentti on selkeä.
- o 17.3. ja 17.5 §:t ovat sinänsä selkeät. 17.5 §:n mukaan tarkempia säännöksiä talousveden laatuvaatimuksista ja laatuvaatimuksesta annettaisiin – kuten nykyäänkin – sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Säännöksen mukaan tarkempia säännöksiä ei siten voisi antaa lämpimälle käyttövedelle esimerkiksi legionellabakteerien pitoisuuksista tai muista mahdollista terveyshaittaa aiheuttavista altisteista, koska lämmin käyttövesi ei ole talousvettä.

Terveydensuojelulaki 17 a § Laatuvaatimuksista poikkeaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Lakiluonnos vastaa tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä eikä erityisiä korjaustarpeita ole tiedossa.

Terveydensuojelulaki 17 b § Vedentuotantoketjussa käytettävät kemikaalit, materiaalit ja tuotteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Lakiluonnos on merkittävästi yksityiskohtaisempi ja selkeämpi kuin voimassa oleva lainsäädäntö. Veden kanssa kosketuksissa Lausunto 6 (13) olevien materiaalien markkina- ja valvontaa koskevat säännökset ovat tärkeä uudistus.

Terveydensuojelulaki 18 § Talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksyminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Lakiluonnokseen on lisätty valtuutus antaa tarkempia säännöksiä hakemusmenettelystä ja hakemukseen liitettävistä tiedoista valtioneuvoston asetuksella. Nyt talousvettä toimittavan laitoksen toimintaa koskevan hakemuksen sisällöstä on säädetty Terveydensuojeluasetuksessa sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista. Talousveden valvontaan liittyvien tarkempien säännösten jakaminen useaan eri asetukseen ei selkeytä lainsäädäntöä.

Terveydensuojelulaki 18 a § Ilmoitusvelvollisuus vedenjakelualueesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen myös talousvettä toimittavien laitosten tulee tehdä ilmoitus uudesta vedenjakelualueesta ja olemassa olevan vedenjakelualueen muutoksesta. Muutos on toivottu ja selkeyttää valvontaa. Säännöksen perusteluteksteissä olisi hyvä kuvata, milloin vedenjakelualueen muutosta koskeva ilmoitus tulisi tehdä. Ilmoitusvelvollisuuden pitäisi liittyä vedenjakelualueen merkittävään muutokseen, joka toteutetaan kerralla tai kun vähitellen tapahtunut muutos ylittää laissa tai lain perusteluissa määritellyn kynnyksen.

o Uutena velvoitteena talousvettä toimittavalle laitokselle on velvoite ylläpitää vedenjakelualueen rajausta koskeva tietoa ”aluemaisessa paikkatietomuodossa”. Voimassa olevassa vesihuoltolaissa on jo nyt vaatimus verkostojen sijaintitietojen saattaminen sähköiseen muotoon vesihuoltolaitoksilla, joilla on vahvistettu toiminta-alue. Vesihuoltolain muutosluonnoksessa vastaava vaatimus tulisi myös muille vesihuoltolaitoksille 1.1.2025. Talousvettä toimittavalle laitokselle ei kuitenkaan ole suunniteltu veloitetta toimittaa tietoa Suomen ympäristökeskukselle tai valvovalle viranomaiselle. Velvoite huolehtia paikkatiedon toimittamisesta Suomen ympäristökeskukselle säädettäisiin lakiluonnoksessa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Kunnan terveydensuojeluviranomaisella ei ole käytössä paikkatieto-osaamista eikä lakiluonnoksessa ole säännöksiä, joiden nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi vaatia vedenjakelualueen rajausta koskevia tietoja vettä jakavalta laitokselta. Kunnan terveydensuojeluviranomainen ei siten käytännössä pysty huolehtimaan paikkatietojen toimittamisesta edelleen tilanteessa, jossa talousvettä toimittava laitos ei vapaaehtoisesti toimita vedenjakelualueen paikkatietoja viranomaiselle tai suoraan ympäristökeskukselle. Eroavaisuudet terveydensuojelulain ja vesihuoltolain siirtymäajoissa tulee poistaa.

Terveydensuojelulaki 19 § Riskiperusteisen lähestymistavan yleiset periaatteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o 19 §:n mukaan ”riskiperusteinen lähestymistapa kattaa koko vedentuotantoketjun” ja ”riskiperusteisen lähestymistavan tulokset on otettava huomioon omavalvonnassa sekä viranomaisvalvonnassa”. Vaatimus on epäselvä. Termi ”riskiperusteinen lähestymistapa” on kopioitu suoraan juomavesidirektiivin suomenkielisestä käännöksestä. Juomavesidirektiivissä on asetettu velvoitteita EU-jäsenmaille, eivätkä sen muotoilut sellaisenaan toimi kansallisessa, vedentuotantoketjun toimijoita velvoittavassa lainsäädännössä. 19 §:n vaatimus jää epäselväksi. 19 §:ssä tulisikin avata riskiperusteiseen lähestymistapaan liittyvät vaatimukset selkeällä suomen kielellä esimerkiksi näin: o Talousveden terveydelliseen laatuun vaikuttavat vaarat ja vaaratilanteet on tunnistettava ja niistä aiheutuvat riskit arvioitava. Hallintakeinot riskien poistamiseksi ja vähentämiseksi on määritettävä ja toteutettava koko talousveden tuotantoketjussa. Edellä kuvatun riskinhallintaprosessin tulokset on otettava huomioon omavalvonnassa sekä viranomaisvalvonnassa jne.

Terveydensuojelulaki 19 a § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o 1 momentin mukaan talousvettä toimittavan laitoksen on huolehdittava siitä, että riskiperusteisen lähestymistavan perusteella laaditaan raakaveden terveydellistä laatua koskeva riskienhallinnan toimenpidesuunnitelma. Vaatimus on epäselvä. Kansallisessa lainsäädännössä tulisi pyrkiä selkeään, yksiselitteiseen ja hyvälaatuiseen suomen kieleen, jotta lain tarkoitus välittyisi lukijalle. Ehdotus korvaavaksi tekstiksi:

- Talousvettä toimittavan laitoksen tulee laatia toimenpidesuunnitelma raakaveden terveydellistä laatua uhkaavien riskien hallitsemiseksi. Toimenpidesuunnitelmaa laatiessaan laitoksen tulee noudattaa 19 §:ssä kuvattua riskinhallintaprosessia (ks. lausunto). Toimenpidesuunnitelma tulee laatia yhteistyössä jne...

Terveydensuojelulaki 19 b § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o 1 momentin mukaan talousvettä toimittavan laitoksen on laadittava riskiperusteisen lähestymistavan perusteella talousveden toimitusjärjestelmää koskeva toimenpidesuunnitelma terveyshaittojen ennalta ehkäisemiseksi. Vaatimus on epäselvä. Kansallisessa lainsäädännössä tulisi pyrkiä selkeään, yksiselitteiseen ja hyvälaatuiseen suomen kieleen, jotta lain tarkoitus välittyisi lukijalle. Ehdotus korvaavaksi tekstiksi:

- Talousvettä toimittavan laitoksen tulee laatia toimenpidesuunnitelma veden ottoon, käsittelyyn, varastointiin ja jakeluun liittyvien terveyshaittojen ennalta ehkäisemiseksi. Toimenpidesuunnitelmaa laatiessaan laitoksen tulee noudattaa 19 §:ssä kuvattua riskinhallintaprosessia (ks. lausunto).

Terveydensuojelulaki 19 c § Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Termi Ensisijainen tila on keinotekoinen ja epäselvä. Termillä tarkoitetaan ”suuria, muita kuin kotitalouden käyttöön tarkoitettuja tiloja, joissa monet käyttäjät mahdollisesti altistuvat veteen liittyville riskeille jne”. Termi ”ensisijaiset tilat” on kopioitu suoraan juomavesidirektiivin suomenkielisestä käännöksestä. Juomavesidirektiivissä on asetettu velvoitteita EU-jäsenmaille, eivätkä sen muotoilut sellaisenaan toimi kansallisessa, vedentuotantoketjun toimijoita velvoittavassa lainsäädännössä. 19c §:ssä tulisi käyttää mieluummin esimerkiksi termiä ”laajan henkilökunnan käyttöön tarkoitettut rakennukset, joissa käyttäjät voivat altistua veteen liittyville riskeille”. Pykälän otsikossa voidaan käyttää termiä lyhennettynä esim. ”Vesilaitteistojen riskienhallinta laajalle henkilökunnalle tarkoitetuissa rakennuksissa”.

o 19c.1 §:n mukaan ensisijaisena tilana käytettävän rakennuksen omistajan on tehtävä rakennuksen vesilaitteistojen riskiperusteiseen lähestymistapaan liittyvät toimenpiteet. Siihen liittyvät tiedot on toimitettava toiminnanharjoittajalle jne. Toiminnanharjoittajan on esitettävä pyydetessä rakennuksen vesilaitteistojen riskienhallintaa koskevat tiedot kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Vaatimus on epäselvä. Kansallisessa lainsäädännössä tulisi pyrkiä selkeään, yksiselitteiseen ja hyvälaatuiseen suomen kieleen, jotta lain tarkoitus välittyisi lukijalle. Ehdotus korvaavaksi tekstiksi:

☐ Laajalle henkilökunnalle tarkoitettujen rakennuksen omistajan tulee laatia toimenpidesuunnitelma rakennuksen vesijärjestelmään liittyvien terveyshaittojen ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Toimenpidesuunnitelmaa laatiessaan rakennuksen omistajan tulee noudattaa 19 §:ssä kuvattua riskienhallintaprosessia (ks. lausunto). Rakennuksen omistajan tulee toimittaa toimenpidesuunnitelma rakennuksessa toimivalle toiminnanharjoittajalle sekä pyydetessä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle.

o Ensisijaisessa tilassa toimivalla toiminnanharjoittajalla on oikeus saada ainoastaan riskiperusteiseen lähestymistapaan liittyvät tiedot, ei koko prosessin tuloksia tai toimenpidesuunnitelmaa. Lakiluonnoksessa ei ole määritelty, mitä tietoja säännösluonnoksessa tarkoitetaan. Lakiluonnoksen mukaan terveydensuojeluviranomaisella olisi oikeus saada ainoastaan riskienhallintaa koskevat tiedot, ei koko prosessia tai toimenpidesuunnitelmaa. Terveydensuojeluviranomaisella ei siten olisi mahdollisuutta arvioida riskien arvioinnin riittävyttä ja laatua.

o Lakiluonnoksen mukaan terveydensuojeluviranomaisella ei olisi oikeutta pyytää tietoa toimenpiteistä suoraan rakennuksen omistajalta. Rakennuksen omistajan laiminlyödessä tietojen toimittamisvelvollisuutensa, on laiminlyönnin oikaisemista koskevan viranomaisen määräyksen valvonta em. syystä hankalaa.

o Luonnoksen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voi riskinarvioinnin perusteella kieltää vesilaitteiston käyttämisen tai antaa rakennuksen omistajalle tai toiminnanharjoittajalle määräyksiä riskienhallintatoimenpiteistä tai veden laatua koskevasta tarkkailusta. Pykälässä todetaan lisäksi, että rakennuksen kunnossapidosta säädetään Maankäyttö- ja rakentamislain 166 §:ssä ja rakennuksen suunnittelusta ja rakentamisesta 117c §:ssä. Säännösluonnoksesta ei käy ilmi, rajaavatko edellä mainitut viitaukset maankäyttö- ja rakennuslakiin kunnan terveydensuojeluviranomaisen toimivaltaa ensisijaisten rakennusten osalta siten, että rakennuksen terveyshaittoja aiheuttavien vesijärjestelmien korjausmääräyksen voisi antaa vain kunnan

rakennusvalvontaviranomainen ja terveydensuojeluviranomaiselle jäisi vain vesijärjestelmän käyttökiellon määrääminen todettaessa vakava terveyshaitta. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan terveydensuojeluviranomainen voi lain 51 §:n nojalla antaa kaikki tarvittavat määräykset, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi sekä 53 §:n nojalla velvoittaa asianomaista oikaisemaan lain vaatimuksen laiminlyönnin sakon uhalla. Useamman viranomaisen toimenpiteiden liittäminen terveyshaitan poistamisprosessiin todennäköisesti hidastaisi prosessia merkittävästi, ottaen huomioon rakennusvalvontaviranomaisten henkilöstöpulan. Sen sijaan maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n soveltaminen vesijärjestelmiin liittyvien terveyshaittojen korjauksissa on tarpeen vastaavalla tavalla kuin asuntojen ja oleskelutilojen terveyshaittojen korjauksissa, koska rakennusvalvonta-viranomainen voi varmistaa erityisalojen suunnittelijoiden ja vastaavan työnjohdon riittävän kelpoisuuden ja tarvittaessa edellyttää rakennushankkeeseen ryhtyvältä erillistä laadunvarmistusselvitystä korjausrakentamisen riittävän laadun varmistamiseksi.

Terveydensuojelulaki 20 § Talousveden laadun valvonta ja tiedottaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Ensimmäisessä momentissa säädetään kunnan terveydensuojeluviranomaisen velvollisuudesta valvoa talousveden laatua talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualueilla, muilla vedenjakelualueilla ja elintarvikehuoneistoissa. Säännöksessä ei säädetä kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtäväksi valvoa tarkastuksin talousveden ottoa, käsittelyä, jakelua taikka riskien hallintaa. Tarkastukset ovat kuitenkin olennainen osa ennaltaehkäisevää viranomaisvalvontaa ja siksi ne tulisikin kirjata myös talousvesivalvonnan osalta lainsäädäntöön. Viranomaisvalvonnan olisi luonnoksen mukaan perustuttava riskienhallinnan tuloksiin ja viranomainen voisi vähentää sen tulosten perusteella viranomaisvalvonnan tutkimuksia. Uutena veloitteena ehdotetaan, että kunnan terveydensuojeluviranomainen huolehtii viranomaisvalvonnan tulosten toimittamisen Valviran osoittamaan tietojärjestelmään. Käytännössä velvoite toteaa nykytilan, koska laboratoriot jo nyt toimittavat tulokset terveydensuojeluviranomaisten pyynnöstä VATI-järjestelmään.

o Talousvettä toimittavan laitoksen riskinarviointia ei tarvitsisi enää esittää viranomaiselle hyväksyttäväksi. Viranomaisella ei myöskään olisi enää veloitetta todentaa valvontaohjelmien avulla, että riskinhallintatoimenpiteitä toteutetaan tai varmistaa, että vedenkäyttäjien saatavilla on tieto riskinarvioinnin suorittamisesta ja yhteenveto sen tuloksista. Viranomaiselle jäisi kuitenkin edelleen oikeus asettaa veden laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita – oikeus ei otsikon mukaan kuitenkaan koskisi lämmintä käyttövettä. Viranomaiselle jäisi myös oikeus määrätä talousvesi desinfioitavaksi tai muuten käsiteltäväksi sekä antaa riskienhallinnan toimenpiteitä ja veden käyttöä koskevia määräyksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Riskienarvioinnin laatua tai laajuutta koskevia määräyksiä ei terveydensuojeluviranomainen voisi lakiluonnoksen 20 §:n nojalla antaa, vaikka ”riskinperusteisen lähestymistavan perusteella” laadittavasta suunnitelmasta vastaava taho ei ottaisi huomioon 19 – 19c §:n nojalla säädettyjä vaatimuksia. Ilmeisesti 53 §:ää voisi kuitenkin soveltaa näiden laiminlyöntien osalta. Rakennuksen vesijärjestelmiin liittyvistä määräyksistä ja kielloista säädettäisiin 19c §:ssä (vesilaitteiston käyttökielto, riskienhallintaa sekä veden tarkkailua koskeva määräys). Talousvesi, joka ei täytä talousveden terveydellisiä laatuvaatimuksia, voitaisiin velvoittaa lain 20 §:n nojalla käsiteltäväksi siten, että haitta poistuu. Käyttötarkoitukseensa sopimatonta talousvettä, joka ei aiheuta terveyshaittaa, ei voisi enää

lakiluonnoksen voimaan tulon jälkeen määrätä käsiteltäväksi siten, että vesi saataisiin laadultaan käyttökelpoiseksi. Tämä on selvä heikennys voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna, koska lain 53 §:n säännökset eivät sovellu käyttökelpoisuuteen liittyvien puutteiden korjausmääräyksiin, kun käyttökelpoisuusongelma johtuu esimerkiksi raakaveden laadusta. Maankäyttö- ja rakennuslain 166 §:n sekä 182 §:n nojalla rakennusvalvontaviranomainen voi mahdollisesti määrätä rakennuksen omistajaa korjaamaan käyttökelpoisuuteen vaikuttavan ongelman, jos ongelma johtuu selkeästi rakennuksen kunnossapidon laiminlyönnistä. Talousvettä toimittavaan laitokseen em. pykälää ei kuitenkaan voi soveltaa. Vesihuoltolain 27 §:n nojalla käyttökeltvoton talousvesi johtaisi kuitenkin todennäköisesti hinnanalennukseen vesihuollon virheen vuoksi.

o Lakiluonnoksen perusteluteksteihin olisi hyvä lisätä esimerkkejä veden käyttöä koskevista määräyksistä. Muun muassa talousveden käytön rajoittaminen ainoastaan keitettynä nautittavaksi ja ruoanvalmistuksessa käytettäväksi edellyttäneen edellä tarkoitettua määräystä, koska talousvettä toimittavalle

laitokselle voi sen johdosta syntyä velvoite vesihuoltolain (119/2021) 27 §:n mukaiseen hinnanalennukseen tai 28 §:n mukainen vahingonkorvausvelvollisuus. Käyttäjille veden käyttörajoitus tiedotetaan nk. keittokehotuksena.

Terveydensuojelulaki 20 a § Talousveden välityksellä leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäiseminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Luonnoksen 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajalle säädettäisiin ilmoitusvelvollisuus epidemiasta, epidemiaepäilystä sekä talousveden laatua vaarantavasta häiriötilanteesta, muusta terveyshaitasta ja sen epäilystä. Toiminnanharjoittajan olisi myös ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin talousveden laadun parantamiseksi. 2 momentissa säädettäisiin kunnan terveydensuojeluviranomaiselle velvollisuus ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin terveyshaitan leviämisen ehkäisemiseksi, ilmoitettava siitä aluehallintovirastolle ja tarvittaessa myös terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle sekä tehtävä tapausta koskeva selvitysilmoitus. Koska kunnan terveydensuojeluviranomaisella ei ole päivystysvelvollisuutta, voivat terveyshaitan leviämistä rajoittavat toimenpiteet viivästyä useita vuorokausia. Tästä johtuen myös toiminnanharjoittajalle on syytä säätää velvollisuus ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin terveyshaitan leviämisen ehkäisemiseksi.

o Pykälässä säädetään otsikon mukaan talousveden laadun valvonnasta ja tiedottamisesta, mutta 3 momentin 3. kohdassa säädetään erityisen vesilaitteiston käytön kieltämisestä. Erityisessä vesilaitteistossa käytettävä vesi on perusteluteksteissä mainitun vesi- ja viemäri-laiteasetuksen (1047/2017) mukaan tarkoitettu muun kuin talousveden johtamista varten.

Terveydensuojelulaki 21 § Tietokokonaisuudet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Kunnan tuottamista viranomaisvalvonnan tiedoista tulee koota tarvittavat tietokokonaisuudesta suoraan valvontatietojärjestelmästä (VATI). Käsin kerättävistä tietokokonaisuuksista tulisi vähitellen jo päästä eroon.

o Talousvettä toimittavien laitosten sekä ensisijaisia tiloja sisältävien rakennusten omavalvontatutkimusten/viranomaisen määrittämien seurantatutkimusten tulosten toimittaminen tulee toteuttaa muulla tavoin. Em. toimijat tulee laissa velvoittaa toimittamaan tietokokonaisuuksiin sisältyvät omavalvonnan tutkimustulokset suoraan terveydenhuollon ja hyvinvoinnin laitoksen käytössä oleviin tietojärjestelmiin. Vaihtoehtoisesti tutkivan laboratorion tulisi toimittaa edellä mainittujen tutkimusten tulokset THL:n käytössä oleviin tietojärjestelmiin. Rakennusten omistajien valitsemat laboratoriot eivät välttämättä olisi viranomaisnäytteiden tutkimuksissa käytettyjä laboratorioita, joten tiedon kohdistaminen VATI:n valvontakohteisiin on todennäköisesti haastavaa. Korjaavat toimenpiteet tulisi kerätä suoraan omavalvonnasta vastaavalta toimijalta.

Terveydensuojelulaki 47 § Viranomaisen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

o Tähän asiaan ei ole huomautettavaa

Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

- Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot
 - o Uudessa elintarvikelaissa (297/2021) säädetään virallisen tutkimuslaboratorion nimeämisestä hyväksynnän sijaan. Terveydensuojelulain ja elintarvikelain käytännöt olisi hyvä yhtenäistää.
 - o 49a §:n soveltaminen ulkomailla sijaitseviin laboratorioon on käytännössä ei ole ollut yhdenvertaista kotimaisten laboratorioiden kannalta. Ruokavirasto (aikaisemmin elintarvikevirasto) ei ole hyväksynyt ulkomaisia laboratorioita. Ruokavirasto on ohjeistanut edellyttämään laboratorion sijaintimaan vastaavia vaatimuksia. Esimerkiksi Saksassa ei yksityisiä laboratorioita ole hyväksytty viranomaistutkimuksia tekviksi laboratorioiksi.

Terveydensuojelulaki 49 b § Tutkimuslaboratorioiden valvonta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

- o Ruokaviraston on valvonut vain hyväksymiään laboratorioita. Ulkomaisia laboratorioita ei välttämättä ole lainkaan valvottu niiden kotimaassa.

Terveydensuojelulain liite

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

- o Liitteeseen ei ole huomautettavaa.
- o Lain 15 §:ää tulisi tarkentaa terveydenhuollon toimintayksiköitä koskevien ilmoitusten käsittelyn osalta. Voimassa olevan lain 2. momentti ei koske terveydenhuollon toiminnassa käytettäviä rakennuksia. Poikkeuksista pitäisi selkeyden vuoksi säätää itse säädöksessä eikä vain säädöksen liitteessä.

Yleiset huomiot vesihuoltolaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 3 § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 4 § Viranomaiset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 16 § Tiedottamisvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 16 a § Asiakirjojen julkisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Vesihuoltolaki 20 d § Vesihuollon tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Ympäristönsuojelulaki 222 § Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Markkinavalvontalaki 1 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Tiainen Tiina
Porvoon kaupunki